

Lumina Giroceană

PUBLICAȚIE CULTURAL-ISTORICĂ ȘI DE INFORMAȚIE • ANUL IV • NR. 2 (8) • 2013

Învățătorul Mihai Bocșa

S-a născut în 5 august 1889, în comuna Nădlac, jud. Arad, din părinți țărani modești, fiind cel mai mic din cei șase copii.

Școala o face în comuna natală. Fiind un elev sânguinos, este îndrumat să meargă la gimnaziul din Mako (Ungaria), pe care îl absolvă în anul 1906.

Înv. Mihai Bocșa

De aici trece la Institutul Pedagogic din Arad (Preparadia), absolvindu-l în 1910, după care susține examenul de diplomă în fața comisiei prezidate de Vasile Goldiș, obținând diploma de învățător la 21 iunie 1910. Este numit învățător în comuna Babșa-Belint, unde funcționează până în luna octombrie 1913, când este transferat în comuna Giroc, unde activează până la sfârșitul vieții.

Aici găsește un minunat colaborator, în persoana preotului David Voniga, cu care va desfășura o

muncă temeinică de instrucție și educare a noilor generații.

Prima activitate o începe cu formarea unui cor de copii pentru răspunsurile liturgice, apoi un cor bărbătesc și mai târziu renumitul cor mixt, cu care participă la diferite manifestări culturale și concursuri în județ, obținând mai multe premii și fiind apreciat de prof. I. Velceanu, președintele corurilor și fanfarelor din Banat.

Este printre inițiatorii ridicării unui monument în amintirea lui Aurel Vlaicu, în anul 1914.

Desfășoară și o activitate publicistică, cu articole ocazionale în diferite foi locale, iar după Unire este corespondent al ziarului „Universul” din Capitală. Ultimele articole sunt un serial despre problemele agriculturii noastre și au apărut în vara anului 1932.

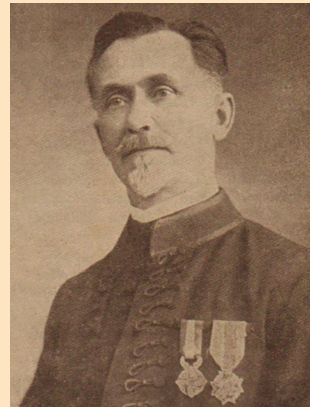
Este preocupat de repararea capitală a bisericii în anul 1927, pictată de meșterul Lazăr. Se achiziționează încă trei clopote, pe care le armonizează la Fabrica Nowotny din Timișoara. Urmează construcția Casei Naționale, prin sprijinul locuitorilor, care contribuie la demolarea și recuperarea materialelor unor cazărmi din Timișoara. Se înființează fanfara și se achiziționează instrumente muzicale.

Împreună cu învățătorul Atanasie Baicu consolidează Banca Populară „Giroceana”, care a jucat un mare rol economic în dezvoltarea comunei, contribuind la prosperitatea locuitorilor.

Prof. OCTAVIAN GRUIȚA

– Continuare în pagina 2 –

Pr. David Voniga

SUPLIMENT
LA FASCICOLUL DE PROBĂ DIN
ENCICLOPEDIA BIBLICĂ,
BISERICESCĂ ȘI TEOLOGICĂ
De: Pr. David Voniga

**Câteva aprecieri făcute asupra
operei făcute în manuscris:**

Mitropolia Ort. Rom., Sibiu

...Apreciam zelul neobosit de a folosi talanții în slujba culturii teologice. O astfel de lucrare întrece puterile unui om.

Cu arhierescă binecuvântare

†NICOLAE

Ahiepiscop și Mitropolit

*

Prea C. Sale

Părintelui David Voniga – Ghiroc

Am cercetat manuscriptul Enciclopediei Biblice etc., și vă exprimăm admirația noastră pentru munca serioasă și temeinică depusă în această lucrare, ce ar merita să fie publicată.

Arad, 4 Aprilie 1930

†GRIGORIE

Episcop

*

Arhiepiscopia Chișinăului

...Apreciam zelul P. C. V. Pentru îmbogățirea literaturii bisericesti cu importantă operă enciclopedică.

Cu frățești salutări:

(ilizibil) consilier.

– Continuare în pagina 2 –

Câteva aprecieri...

– Urmare din pagina 1 –

București

A venit vremea să avem și noi în toate domeniile cărțile noastre. Clerul ar trebui să-ți dea tot sprijinul.

Cu cele mai bune salutări
Nicolae Iorga

*

Casa Școalelor București

...Dat fiind importanța operei, Patriarhia ar trebui să vă sprijinească.

A. Moșoiu
Consilier literar al Casei Școalelor

*

Episcopia Lugojului

...Am rămas foarte satisfăcuți de această lucrare, ce se prezintă ca o operă de mare importanță.

Alexandru
Episcop

*

Episcopia Ort. Rom. Cluj

...Apreciem munca uriașă ce ați depus, pentru a pune la dispoziția Clerului nostru „Enciclopedia Biblică, Bisericească și Teologică” a cărei lipsă se simte pretutindena.

Ptr. Episcop
STANCA

*

...Prin tipărirea monumentalei opere Enciclopedia Bibl. Is. Și Teol. s-ar înfăptui o mare operă națională și culturală.

Cu cel mai adânc respect
București, 30 Martie 1931
Prof. I. E. Toronțiu

*

Marea și admirabila operă Enciclopedică va fi de neprețuit folos atât Clerului, cât și tuturor celor care se interesează de științele a căror domeniu larg l-a cuprins în importanta și valoroasa ta operă...

Să-ți găsești omul sau instituția cu înțelegere de a edita această operă monumentală și fără concurență în literatura noastră bisericească și națională.

Al tău prieten
Pr. Nicolae Crășmăriu

*

Aprecierea preoțimei

Extras dintr-o comunicare făcută într-o conferință preoțească din Timișoara

Onor. Conferință,

E vorba domnilor de o mare operă enciclopedică care după dimensiunile materialului ce-l cuprinde, după importanța ce o involvă și după valoarea ce o reprezintă va fi un adevărat eveniment în domeniul literaturii noastre bisericești. Este o Enciclopedie Biblică, Bisericească și Teologică compusă de p. D. Voniga.

Autorul, în cca. 25 mii de articole sumare, ne explică cuvintele, ne tâlmăcește numiri, ne lămurește lucruri și fapte, ne expune evenimente, ne definește noțiuni, ne desfășoară idei, ne învederează sisteme, ne indigitează principii, ne interpretează doctrine și ne traduce simboluri și tipuri etc.

Cele trei domenii de știință din care și-a ales autorul bogăția sa de material, sunt lărgite și amplificate cu subiecte și cu materii luate și din domeniul religiunilor necreștine, care se pot aduce în raport ori în vreo legătură cu materia operatorului. Alături de disciplinele teologice și alături de doctrinele religiunilor creștine, ne împărtășește cunoștințe și orientări și asupra sistemelor pacticcate și a doctrinelor profesate și propuse de alte religiuni.

Alături de viața bisericească și de morală creștină, ne arată organizații religioase străine, cu tradiții particulare, cu obiceiuri ciudate și de o concepție potrivită cu starea culturală și cu calitatea spirituală a popoarelor, care le susțin și la care încă n-a pătruns lumina cunoștinței adevăratului Dumnezeu și a voinței Sale descoperite.

Alături de personaje și de evenimente din istoria mântuirii și a vieții bisericești, găsim peronificații și mituri ca elemente ale religiilor primitive, idolatre și politeiste.

Nu găsim cuvânt, noțiune sau idee, cuprinse în cadrul disciplinelor teologice să nu fie sussepute, definite, lămurite, interpretate și expuse clar și la înțeles în această lucrare.

Nu găsim doctrine propuse Bisericii, tâlcuite de Sfinții Părinți și confirmate de soboare, care să nu fie rezumate la acest operat.

Nu găsim vreun eveniment sau vreo persoană distinctă în istoria Economiei Sfinte și în cea a Bisericii lui Christos, care să nu fie distinsă și să nu strălucească prin articolele sumare ale acestei Enciclopedii.

Nu este vreun act de cult religios, ori vreun obiect al actelor sfinte, care să nu fie pus la înțelesul cititorului, atât după originea, cât și după însemnătatea și semnificația lor tipică și simbolică etc.

.....
Iar până atunci, când vom putea avea opera părintelui Voniga, reprodușă în tipar, spre îmbogățirea literaturii noastre bisericești, anticipăm autorului sentimentele noastre de admirație și de recunoștință pentru munca și pentru jertfele, cu care ni-a creat o operă atât de măreață, atât de importantă și de atâta valoare.

Pr. Victor Aga

Pr. Melente Sora

**Selecția materialelor este realizată de
MARIUS MATEI**

Înv. Mihai Bocșa

– Urmare din pagina 1 –

A fost chemat să organizeze corul tramvaiștilor, fiind ajutat în această muncă de ing. Micloși, directorul întreprinderii, și astfel îndrumă o serie de tineri spre meseria de vatman, taxator și controlor, aceștia devenind și gospodari de frunte ai comunei. Se pun bazele unei echipe de călușari, instruiți de Ion Teodorescu, care pun multă pasiune în desfășurarea acestei activități, creând, pe lângă echipa școlară, și una de adulți, cu care participă la

nenumărate serbări din oraș, ducând faima satului.

Pe lângă școală, mai înființează și o pepinieră pomicolă, unde elevii au învățat să altoiască și să îndrăgească această meserie nobilă și bănoasă.

În școală a selectat elementele capabile, îndrumându-le să urmeze școli superioare. Amintesc doar câteva nume: Ioan Dunea, devenit învățător în comuna Herneacova, Andrei Rudniac, devenit eminent profesor la Liceul Loga, Gheorghe Savi, ajuns profesor universitar la Politehnica din Timișoara, și alții.

La toate marile sărbători organiza spectacole și baluri cu scop cultural,

educativ și distractiv.

Pentru folosirea timpului liber a înființat Asociația Vânătorilor și Pescarilor, un adevărat club de povești și distracții, președinte fiind Ion Teodorescu.

A fost un exemplu unic de dăruire și elan pentru prosperitatea comunei și a oamenilor. Și azi generațiile mai vechi vorbesc cu respect de acest cărturar, care a fost faima comunei.

Se stinge prematur, în anul 1933, primăvara, în aceeași zi cu colaboratorul său Ion Teodorescu, iar toamna se stinge și prietenul său nedespărțit, David Voniga. Un an de mare doliu pentru comuna Giroc.

Bănăţenii de altădată - album fotoetnografic

Provincia Banatului și-a desfășurat viața la răspântiile istoriei. Amprenta vremurilor este adânc gravată, în arhitectura tuturor formelor de viață materială și imaterială ale bănăţeanului, printre altele, în însăși îmbrăcămintea sa.

Niciunde ca în Banat, creația populară nu și-a amplificat resursele, niciunde portul popular n-a fost mai în rezonanță cu diapazonul modulațiilor sufletești, iar curcubeul culorilor n-a strălucit mai maiestuos îmbinat cu fire de aur și argint ca aici, încrustând în răbojul vremurilor fala bănăţeanului.

Portul bănăţeanului, depășind rolul utilității lui imediate, a devenit din veșmânt o pozoabă, dezvoltând profund tot atâtea manifestări estetice de ne-bănuită intensitate.

Ca un corolar aplicat la cele afirmate este cartea dlui Marius Matei „Bănăţenii de altădată – album fotoetnografic” apărută la Editura Eurostampa din Timișoara, în acest an. Albumul este o adevărată restituire fotografică a portului popular bănăţean din cele patru subzone etnografice: Timișoara, Lugoj, Buziaș și Ciacova, fără pretenția de a epuiza bogăția cromatică a portului popular din celelalte subzone etnografice ale Banatului.

„În împletitura vremii, hărnicia și răbdarea bănăţenilor a împistrit pe pânza zilelor de doliu sau de voie bună belșugul unui suflet aristocrat. Adânc grăitoare, liniile de forță ale etnicității bănăţene au stimulat o armonică dezvoltare a unei geometrii estetice. Într-o viguroasă simetrie de forme și culori, incandescența pasiunilor, elanul imaginației, resemnarea sobră a durerii, urcă și coboară pe treptele vârstei, cărarea perfectă, drumul neobosit al acului sau al suveicii. Hărnicia mâinilor, vânjositate pe dârjală, cu tot greul trudei păorești, își regăsește disciplina abilității, se coordonează pe tortul aspru al leorului sau pe ițele războiului și, în maleabilitatea gestului, germinează pașii micro-

scopici ai celor mai frumoase dintre lucrările de artă țărănească”. (C. Miu Lerca)

Multe lucruri sunt pe cale de dispariție din uriașa istorie materială și culturală a provinciei bănăţene, mai ales în ultimele decenii suntem copleșiți de un accelerat proces de distrugere a multor modele culturale, precum sunt cântecul și portul. De aceea, un asemenea album bine întocmit și cu reale calități grafice mai șterge ceva din asperitatea mo-

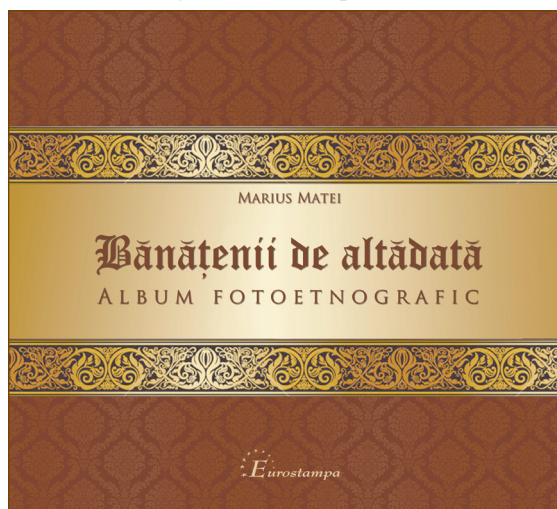
tradițiile și arhitectura populară bănăţeană iar politicile culturale ale muzeului leagă efortul cercetătorului de conștiința socială prin organizarea de festivaluri și târguri populare anuale.

Festivalul și târgurile meșteșugarilor sunt forme sociale în care se regăsește dorința de manifestare artistică și valorică a unui număr însemnat de persoane și prin organizarea lor creează un spațiu unde să se etaleze frumusețea tradiției, iar participanții să poată să-și prezinte și să descopere etaloanele ei, prin expunerea de piese reprezentative din patrimoniu – covoare, costume populare, ceramică, sculptură în lemn, icoane pe sticlă și lemn etc.

Pe lângă aceste forme de promovare a culturii și tradiției bănăţene, prin albumele fotografice „încercăm să facem o bază de date a unei lumi aproape apuse, să redăm evoluția costumului popular bănăţean și a unor datini și obiceiuri pe cale de dispariție”, spune autorul în laborioasa prefață a cărții.

Într-un cuvânt concludiv, se poate afirma cu putere că acest album este un succes și dovada clară că moștenirea culturală populară trebuie promovată cât mai divers și cât mai bogat.

IOAN TRAI

mentului și este îmbucurător faptul că mai sunt oameni preocupați de păstrarea și promovarea tradițiilor.

Muzeul Satului Bănăţean din Timișoara prin munca grupului de muzeografi și ca instrument de apărare a patrimoniului cultural, cercetează, scriu studii, pun în valoare

Monografia Bisericii Sf. Dimitrie din Giroc

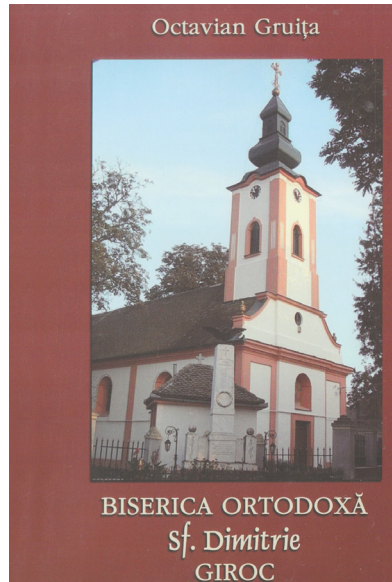
Monografia Bisericii „Sf. Dimitrie” din Giroc, realizată de profesorul Octavian Gruîța, este prefăcută de un „Cuvânt înainte” semnat de dr. Viorel Dorel Cherciu.

Lucrarea este structurată pe mai multe părți. Mai întâi autorul face un istoric al bisericii, monument istoric ce datează din anul 1759, trecând în revistă transformările prin care a trecut edificiul de-a lungul anilor. Amintește apoi numele slujitorilor altarului, începând cu anul 1767 până în prezent, organizarea bisericii în anumite perioade, oferind și câteva date privind structura confesională a populației din localitate, întotdeauna ponderea având-o creștin-ortodocșii.

Autorul se preocupă apoi de arhitectura și pictura bisericii, oferind date tehnice amănunțite specifice acestui lăcaș de cult, menționând anul 1922, când s-a realizat pictura murală a bisericii, de către pictorul Lazăr, precum și operațiunile de restaurare din perioada 2006-2008, conduse de pictorul Mihai Pop, când s-a refăcut vechea pictură, anterioară anului 1922.

Într-un alt capitol al lucrării este scos în evidență rolul corului bisericesc, în cadrul activităților culturale, care se înscriu în prim-planul luptei pentru emancipare națională, încă de

la sfârșitul secolului al XIX-lea. Este evidențiată contribuția meritorie a preoților și a dascălilor care, ca dirijori, au menținut în activitate această formațiune până în zilele noastre. Nu este uitat nici numele multor coriști, care au activat în diferite perioade în corul bisericesc.

Într-o bună parte a monografiei sale, profesorul Octavian Gruîța pune în lumină bogata activitate pastorală, dar și cea cultural-obștească a câtorva dintre cei mai vrednici slujitori ai sfântului

altar, din prima jumătate a secolului al XX-lea până în prezent. Aceștia sunt preoții David Voniga, Alexiu Chișodean, Horea Vișoiu, Iosif Gaiță și Adrian Chermeleu.

Autorul amintește apoi monumentele din cuprinsul localității, ridicate, în majoritatea cazurilor, din inițiativa preoților.

Sunt amintite și câteva momente importante din viața bisericii cum ar fi: sfințirea bisericii din anul 1922, târnosirea bisericii din anul 2009, sărbătorirea a 250 de ani de la atestarea bisericii și 120 de ani de existență a corului bisericesc, tot în 2009.

Un capitol mai întins este dedicat școlii confesionale, biserica având un rol important în învățământul organizat din Giroc. Tot aici aflăm despre activitatea prodigioasă a câtorva dascăli de excepție, cu merite deosebite în dezvoltarea învățământului girocean: Moise Bota, Traian Telescu și Atanasie Baicu.

În încheiere, autorul consacră câteva pagini revistei „Iconostas”, apărută sub egida Bisericii creștin-ortodoxe în perioada 2008-2012, subliniind rolul publicației în atragerea a tot mai mulți credincioși spre lăcaș și în propovăduirea credinței noastre strămoșești.

ION MURARIU

Sărbătoare a culturii la Giroc

Și în acest an, în zilele de 25 și 26 octombrie, a avut loc la Giroc, jud. Timiș, Simpozionul Internațional „Istorie și Cultură în Banat”, ajuns la cea de a II-a ediție.

Desfășurat în organizarea Asociației Culturale „David Voniga” din Giroc, a Primăriei și a Consiliului Local al comunei Giroc, a unor prestigioase instituții culturale cum sunt: Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu” al Academiei Române, filiala Timișoara, Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria, Institutul Cultural al Românilor din Voivodina și Societatea Enciclopedică a Banatului, evenimentul s-a bucurat de un real succes.

Întrunind un mare număr de comunicări (74), cele mai multe au fost susținute de autorii prezenți, în cadrul de trei secțiuni: „Istorie” (cu două componente: istorie medievală, modernă și contemporană și istorie bisericească), „Cultură” și „Literatură și presă”.

Simpozionul a debutat cu un salon de carte în cadrul căruia au fost prezentate o serie de apariții editoriale, între care amintim două volume intitulate „Istorie și cultură în Banat”, care cuprind comunicările prezentate anul trecut, la prima ediție a simpozionului. Tot acum s-a lansat și cel mai recent volum a lui Ion Murariu „Când amintirile...”. Într-o expoziție de carte giroceană au putut fi văzute volume semnate de Bianca Viviana Câmpeanu, Octavian Gruîța, Marius Matei și Ion Murariu. Ambianța evenimentului a fost întregită de o expoziție de costume populare din colecția etnografului Marius Matei.

De remarcat că în cadrul celor trei secții amintite au fost prezentate și șapte lucrări semnate de profesori de la școala din localitate sau de alți autori, care au tratat aspecte referitoare la istoria și cultura Girocului. Merită să-i amintim, precum și lucrările lor:

Octavian Gruîța, *Biserica Ortodoxă „Sfântul Dimitrie” din Giroc*, Alexandru Cyuris, *Giroc – în hărțile militare habsburgice din secolele XVII-XIX*, Florin Golban *Abuzurile din toamna anului 1944 săvârșite de trupele sovietice în localitățile Giroc și Chișoda*, Adrian Kali, *Timișoara decembrie 1989 – Revoluție și represiune*, Alexandru Kosa *Banatul în prima jumătate a secolului XVI*, Ion Murariu *Ioan Aga, artist plastic reprezentativ al Girocului* și Ion Traia *Date despre comuna Giroc, extrase din oficiosul „Biserica și Școala”*.

Buna organizare a Simpozionului, în care s-au implicat Primăria și Consiliul Local al comunei Giroc, ca și participarea numeroasă și de înaltă ținută a acelor care cercetează istoria și cultura bănațeană ne îndreptătesc să credem că această manifestare va deveni una de tradiție.

ION MURARIU

Lecția de demnitate

Cu vreo șaiszeci și cinci de ani în urmă, la școala din Giroc venea un dascăl tânăr, care absolvise de curând școala normală din Timișoara. Am aflat, cei care eram școlari pe atunci, că este din Chișoda, satul vecin, și că se numește Ion Dumitru, poreclit „a lui Tetu”.

I-am devenit elevi și, cum lipseau profesorii calificați, dascălul cel nou a început să ne învețe de toate: limba română, limba rusă, matematică, desen, muzică. În clasa a V-a nu aveam manual de limba română. Atunci ne-a îndemnat să ne cumpărăm „Almana-

hul copiilor”, din care exersam cititul pe texte, ce ne plăceau și ne erau accesibile. Ne-a vorbit – cel dintâi – despre Eminescu, cerându-ne să învățăm pe de rost din versurile poetului. Se desprindea deseori de litera manualului, recitându-ne și din mulți alți poeți: Pușkin, Lermontov, Walt Whittman. Voia să știm cât mai mult, dar mai întâi ținea să cunoaștem bine cerințele vorbirii corecte și ale scrișului în limba română.

Dezbărat de unele canoane ale școlii mai vechi, dascălul cel nou ne cucerea cu felul lui de a fi corect, principial, apropiat sufletește de noi. Înainte de terminarea școlii elementare, ne-a luat pe câțiva, cărora ne plăcea învățătura, ne-a dus pe la școlile din oraș, pe noi, copiii de țărani, și ne-a spus: „Tu, Mărie Cincu, ai să urmezi Școala comercială. Tu, Aga, te vei înscrie la Școala de arte plastice. Tu, Dima, vei merge la

Școala de arte și meserii. Iar Ion Magiar, te duci Liceul Loga.” I-am urmat îndemnul și peste ani, toți cei îndrumați de el ne-am împlinit profesional.

Dacălul a plecat și el, în curând, de la catedră, pentru a se dedica activității de ziarist, spre care avea o aleasă chemare și de care mă simțeam și eu ispitit, mai târziu, avându-l ca model. Nu se pot uita reportajele lui din presa scrisă, în care întâlneai omul de rând, confruntat cu problematica vieții cotidiene, relevându-și omenia și toate valorile morale. Sau acele tablete transmise la Radio Timișoara, în emisiunea „Un minut de viață”, în care descopereai pe observatorul fin și atent al lumii, în infinitele ei ipostaze, pe care el le scruta pătrunzător și curajos, militând pentru bine, dreptate, adevăr și frumos.

S-a lăsat amăgit, într-o vreme, ca atâți intelectuali cinstiți și de bună credință, de imaginea iluzorie a unei lumi mai bune și mai drepte, pe care o promitea comunismul. Dar s-a dezmeticit curând și nu s-a împăcat niciodată cu dogmele doctrinei de partid, pe care a dezavuat-o printr-o atitudine demnă, niciodată slugarnic, înfierând, în convingerile lui cele mai intime, tarele unei lumi al cărei început de sfârșit l-am trăit cu o imensă bucurie, împreună. Prin atitudinea lui protestatară și incomodă, intransigentă cu nonvalorile, a stârnit adversități din pricina cărora a avut uneori de suferit. Dar nu s-a plecat și nu a acceptat compromisul, trăind simplu și modest.

Ion Dumitru nu s-a socotit un învins nici atunci când viața i-a dat o lovitură nedreaptă. Rămas paralizat, ținut la pat vreo douăzeci de ani după o intervenție chirurgicală nereușită, el s-a retras, fără voie, din vâlmășagul lumii din afară, pe care atât de mult a iubit-o. Însă nu a rămas străin de frământările ei. Împătimit de scris, și-a introspectat propria-i lume prin care a trecut, reînviind-o și dăruindu-ne, cu generozitate, nu „minute de viață”, ca în concentratele tablete de odinioară, ci imaginea

unei vieți tumultuoase, derulate pe fundalul unei epoci frământate: în copilărie, printre consătenii săi din Chișoda, în anii războiului, prin școlile pe care le-a urmat, ori pe care le-a slujit în anii de dascălie, în redacțiile în care a lucrat ca ziarist. Păcat că, din cele câteva volume de manuscrise, nu a văzut lumina tiparului decât un singur volum de proză scurtă, „Insomni reactive”, celelalte pagini neprimind avizul unei cenzuri vigilente, care a sesizat numeroase aspecte ce nu conveneau regimului totalitar din trecut, și care le-a respins de la publicare.

Condamnat la nemișcare și confruntat zilnic cu suferințele adunate de-a lungul anilor, a avut întotdeauna tăria de a și le domina, de a nu și le exterioriza față de prietenii care îl vizitau mereu. Găseam la el întotdeauna o vorbă bună, un sfat generos

în clipe de cumpănă. În calvarul ultimei părți al vieții lui, am găsit mulți tăria de a depăși efemerele noastre frământări zilnice. Aveam în față pilda unui om pe care viața l-a doborât, dar nu l-a învins.

Ion Dumitru s-a petrecut în urmă cu 22 de ani dintre noi. În 18 august ar fi împlinit 66 de ani. Pentru cei ce l-au cunoscut, va rămâne, însă, mereu vie, lecția lui de demnitate.

ION MURARIU

Poezii

Balada aștrilor nebuni

(după Ion Murariu)

Au bolânzât și stelele pe șieri
Și cad în mare una căce una,
Rotundă ca și fața la cineri,
Dă spaima lor o căpiat și luna.

Iar norii fug și ei înspăimântați
Când moș Ilia își dăscarcă tunu`
Dă vântu` serii păstă tăt mânați
Ei lăcrimează unu` căce unu` .

Băgrinii parc-or bolânzât și ei,
Dănțaluesc cu crenjili plecace
Un hârț s-ascunge-n cupa dă tului
Iar în fireastră ploaia tot mai bace.

Io, tolănit pră patu` meu dă priși,
Dă neaza lor trag duna păstă cap
Păstă spinare tocmai ca un briși
Fiorii reci paar-or pornit la trop.

Chiar dacă unii mă socot bătrân,
Eu tot mă simt ca-n anii cinereții
Și tot așa în veci o să rămân
Un rob supus mereu al frumuseții.

Păcat dă aștrii că s-or becejât,
Că nu au bani să-și ieie meduțanuri,
Iar eu nu pot să le doresc decât
Să se ogoaie, că m-or pus pră gânduri.

Șie să le fac, cu șe să-i înbuniez
Să să oprească cumva să mai cadă?
Să-i ung pră toți cu mere ori pecmez
Sau să le scriu în noapte o baladă?

Cad în jenunchi și-am să vă rog: V-opriți!
Măcar acum în pragu` gimneții,
Voi, aștri mari pră șier înșaruiți
Stăviți-vă că bolânzăți poeții!

Mi-s năcăjât și tare v-aș ruga
Și fiți cumiști acolo-n galaxie
Măcar acum, un pic de zâua mea,
C-arunc în voi cu litra dă răchie.

PETRU CHIRA

Dorul unei frunze

Eu, o veștejită frunză pe cărarea unui parc
Muribundă, asurzită de tăcerea pietrelor
Mă las purtată de vânt,

ucisă-n săgeată și arc

Pe cărarea pe care m-ai lăsat

când te-a furat vara.

Îți amintești? A venit toamna...

Și cu toată cruzimea m-a lăsat să plutesc

pe bălți de septembrie,

Pe stele ruginite...

M-a îmbătat în ploii și m-a acoperit
cu pașii amozilor nostalgici
Ce mă calcă, ce mă mânjesc cu șoapte
Și mă îngroapă în mirosul trandafirilor
ofliți.

Îți amintești? Mi-era frig...

M-ai călcat cu tălpile-ți arse de soare,

M-ai rupt în buzunarul tău golit de vânt

Și-atunci... ți-am căzut în păr seara

Pe cărarea pe care m-ai lăsat

când te-a furat vara

Adu-ți aminte! A venit toamna...

BIANCA ANTAL

Control în zootehnie

Într-un grajd, de Anul Nou,
O junincă-a leșinat
Când văzu intrând un Bou...
Cu o geantă „diplomat”.

Din folclorul cel mai nou Biblică

Foaie verde... cu buline,
Dragă țară, drag popor,
O s-o ducem și mai bine...
(În mileniul următor!)

Lecturând din pilde, una,
Trag concluzii în răspăr:
Adevăru-i că minciuna
Fost-a primul adevăr.

IONEL IACOB-BENCEI

Breviar cultural

Zilele culturii la Torac

În binecunoscuta și ospitaliera comună Torac din Banatul sârbesc, în cadrul Zilelor culturii din această localitate, a avut loc al treilea *Forum al Publiciștilor Presei Rurale din Banat*.

Evenimentul a întrunit publiciști atât din zona Banatului nostru, membri ai Asociației constituite în 2008, cât și din teritoriul transfrontalier.

Numeroșii vorbitori au relevat în cuvântul lor aspecte din activitatea ce o desfășoară, majoritatea fiind

redactori de ziare și reviste. La reușita întâlnirii a contribuit și subiectul de publicații și de volume apărute.

În a doua parte a manifestării, a avut loc alegerea organelor de conducere a Asociației.

Simpozion cultural

Sub auspiciile Rugii Comloșene de Adormirea Maicii Domnului, Primăria comunei Comloșul Mare, Biserica Ortodoxă Română, Biserica Unită cu Roma Greco-Catolică, Școala Gimnazială și Asociația Culturală „Suflet nou” au organizat cea de a IV-a ediție a simpozionului „Personalități bănățene”, la care au luat parte participanți din patru județe și trei țări.

În cadrul acestui eveniment au avut loc prezentări de cărți ale unor autori locali, expoziții de carte, s-au decernat diplome de onoare unor personalități: Ioan Holender și Vasile Barbu (Uzdin), s-au făcut schimburi de publicații.

La lucrările pe secțiuni s-au prezentat comunicări despre viața și activitatea unor oameni de cultură din Banat. Profesorul Ion Murariu a vorbit despre Ioan Aga, artist plastic reprezentativ al Girocului.

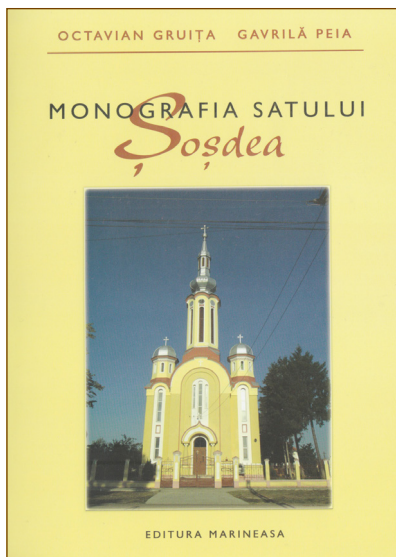
ION MURARIU

Monografia satului Șoșdea

Noblețea unui popor rezida și din istoria sa, iar un popor are istorie numai în măsura în care ea a fost consemnată. Dacă acest lucru este valabil la nivelul istoriei „mari” tot așa este de valabil și la nivelul istoriei mărunte a monografiilor sătești. „Monografia satului Șoșdea” apare în acest an la Editura Marineasa, prin aportul competent al dlor prof. Octavian Gruța și Gavrilă Peia, care ne bucură cu a doua ediție a acestei monografii, prima fiind scrisă în anul 1999. Evident că această ediție este o variantă întregită și îmbunătățită, fiind rezultatul câștigului de experiență și plusului de documentare a autorilor. Lucrarea este prefațată generos de dl. Viorel Marineasa, și nu întâmplător, recenzorul fiind coleg de dascălie cu autorii, în anii începutului, chiar în satul Șoșdea.

Între două repere, 1343 și 2013, se desfășoară istoria oficială a acestui sat și toată această perioadă lungă de timp, structurată pe capitole și bine documentată, se regăsește în paginile monografiei. Astfel avem capitole ce descriu cadrul geografic, evoluția demografică, cadrul istoric până la anul 1918, dezvoltarea economico-

socială în perioada interbelică, relațiile economice și politice după al Doilea Război Mondial, viața spiri-

tuală, instituțiile satului, gospodăria, locuința, ocupațiile, portul, tradițiile și obiceiurile din sat, anexe și un set mare de fotografii, toate făcute după o trudnică muncă și unde se simte fibra istoricului. În privința conținutului nu vreau să intru în detalii, las pe seama cititorului să afle informațiile dorite. Totuși, această monografie permite reconstituirea

trecutului acestui sat, având meritul de a aduce într-o formă sintetică informația la zi și de a lămuri o serie de aspecte neclare din mai multe perioade istorice.

Bine structurate, informațiile se impun printr-o concentrare maximă a materialului cercetat, prin lipsa afirmațiilor arbitrare, vrednicii autori reușind să se păstreze ferm pe terenul autenticității documentelor și surselor științifice.

Sunt convins că lucrarea nu este definitivă, așa cum a apărut ediția a doua pot apărea și alte ediții, deoarece istoria unui sat este un fenomen dinamic de îmbogățire continuă, este o istorie în mișcare, singura întrebare care mă muncеște este, dacă vor mai fi pasionați și truditori să completeze această reprezentativă monografie sătească.

Felicit pe autori pentru rodnicele travalii intelectuale și de eforturi documentare, rezultatul muncii lor fiind chezașia că cercetarea monografică nu va dispărea din Banat și că tradiția veche va fi continuată de oameni pasionați și talentați așa cum sunt acești laborioși autori.

IOAN TRAI

Revista „Iconostas”, o publicație de cultură și educație creștin-ortodoxă

Un loc aparte le-a fost rezervat materialelor dedicate celor mai de seamă dintre Sfinții Apostoli și Ierarhi prăznuiți și amintiți în calendarul creștin ortodox. Asemenea sunt: „Sfântul Apostol Andrei, ocrotitorul României” (autor: Vasile Pistolea), „Sfântul Iosif Cel Nou de la Partoș” (autor: pr. Adrian Chermeleu), „Canonizarea Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei” (prof. drd. Florin Golban). Nu a fost trecută cu vederea nici activitatea și meritele unor binecunoscute personalități ale vieții bisericești, cum sunt: Părintele Arhimandrit Teofil Părăian, Părintele Nicolae Steinhardt, Părintele Constantin Galeriu, Părintele Arsenie Papacioc.

Au fost evocate și câteva personalități culturale, care, prin preocupările lor, erau apropiați religiei creștine, cărora li s-au dedicat articolele: „Ivan Evseev, un om, un simbol”, „Nostalgia paradisului și actualitatea lui Mircea Eliade”, (ambele semnate de conf. univ. dr. Adrian Chermeleu), precum și cel intitulat „Termeni religioși în opera lingvistică a Profesorului G. I. Tohăneanu”, avându-l ca autor pe prof. Ion Murariu.

Subintitulată „revistă trimestrială a Bisericii Ortodoxe Sfântul Dimitrie” din Giroc, nu se putea ca în paginile acesteia să nu fie reflectate câteva aspecte din existența de 250 ani a acestui lăcaș de cult. Se înscriu pe această linie articolele: „Biserica Ortodoxă Sfântul Dimitrie din Giroc, monument istoric”, „Steagul corului Bisericii Ortodoxe din Giroc”, (ambele aparținând prof. Octavian Gruîța), „Pe marginea frescelor recuperate la Biserica Sfântul Dimitrie din Giroc” de dr. Dorina Sabina Pârvulescu,

„Hramul Bisericii Sfântul Dimitrie, sărbătoare a recunoștinței și a comuniunii tuturor credincioșilor ortodocși”, „Revista Iconostas și cercul de pictură religioasă”, autor pr. Adrian Chermeleu. Un articol omagial a publicat și prof. Ion Murariu, dedicat preotului David Voniga, pe care autorul îl consideră „Preot deșteptării noastre”, menționat în titlul scrierii. În ultimul număr al apariției (ianuarie-iunie 2012), revista a inclus un articol în memoria părintelui Iosif Gaiță, fiu al satului, trecut la cele veșnice, după ce a slujit în parohie

unei conduite creștinești. Enumerăm câteva dintre aceste „cuvinte de mir”: despre pocăință, despre pofte, simțiri, plăceri trupești, despre rugăciune, despre smerenie, despre ispite, despre păcat, despre nefericiri, despre mânie despre moarte ș.a.m.d.

Ceea ce a contribuit la diversificarea conținutului acestei reviste, asigurându-i o aleasă ținută, au fost și numeroasele versuri de inspirație religioasă, aparținând unor poeți ca: Vasile Voiculescu, în primul rând, apoi Mihai Eminescu, George Coșbuc, Alexandru Vlahuță, Vasile Militaru, Nichita Stănescu și alții, printre ei figurând și elevii ai școlii, dintre care o amintim pe Amalia Gaiță.

Preocuparea revistei față de educația tinerei generații în spiritul credinței și al moralei creștine s-a vădit prin cele două „Pagini ale copiilor”, nelipsite încă de la primele numere. În forme accesibile celor mici, prin povestiri și povestioare cu tâlc, ghicitori, jocuri, desene și versuri semnate de ei, revista a câștigat interesul cititorilor elevi.

Tipărită în condiții grafice deosebite la Editura „Mirton” din Timișoara, pe hârtie lucioasă în format A4, bogat ilustrată, se poate afirma cu certitudine că periodicul „Iconostas”, deși a avut o apariție scurtă, doar 17 numere, în cei patru ani de existență (până la plecarea părintelui paroh Adrian Chermeleu) a contribuit, prin zelul colegiului de redacție și al numeroșilor colaboratori, la atragerea a tot mai mulți credincioși spre biserica noastră creștină, înscriindu-se ca un eveniment unic în istoria seculară a sfântului lăcaș.

Prof. ION MURARIU

PERIODIC AL PAROHIEI ORTODOXE GIROC ♦ ANUL I ♦ NR. 1 ♦ APRILIE 2008
Apare cu Binecuvântarea Înalț Prea Sfinției Sale dr. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului

vreme de 45 de ani.

De altfel, activitatea cotidiană desfășurată sub egida bisericii din localitate a fost reflectată în permanență, în toate formele ei, la rubrica „Din viața bisericii”. Din multitudinea acestor aspecte, amintim câteva: festivalul cultural-spiritual „În glas de toacă”, activitatea și premiile corului bisericesc dirijat de prof. Codruța Tomescu, vizitele enoriașilor la lăcașuri de rugăciune din Banat, târnosirea bisericii, concerte de colinde, expoziție de icoane, concursuri de creație creștină, program catehetic la școală, sfințirea caselor, sfințirea holdelor, alegeri parohiale, întruniri duhovnicești și altele.

O prezență aproape permanentă în revistă, și-a găsit loc rubrica „Cuvinte de mir”. În cadrul acesteia, au fost reproduse aprecieri și referiri ale unor personalități, din lumea sfinților, mai ales, pentru buna înțelegere a unor noțiuni morale de către drept-credincioși, în scopul purificării morale și a însușirii

ISSN 2247-8035

Colegiul de redacție:

Redactor-șef: Marius Matei;
Secretar de redacție: Claudiu Glăvan
Redactori: Prof. Ion Murariu; Prof. Octavian Gruîța; Petru Chira;
Vasile Bucur; Dorin Aga; Sever Lazăr
Colaboratori: Ionel Iacob-Bencei; Prof. Ioan Traia; Bianca Antal.
Tehnoredactare: Dorin Davideanu
e-mail: luminagiroceana@yahoo.com
Această revistă este afiliată Asociației Publiciștilor Presei Rurale în Banat

Tipărit la

Editura **Eurostampa**
Timișoara

Bd. Revoluției din 1989, nr. 26
Tel.: 0256-204816
edituraeurostampa@gmail.com
www.eurostampa.ro